

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sayın milletvekillerinden bâzılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı tezkeresi (3/324)

BAŞKAN — Tezkereyi okuyoruz..

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 20 . 6 . 1962 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerinize arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Rize Milletvekili Erol Yılmaz Akçal, 10 gün, mazeretine binaen, 20 . 6 . 1962 tarihinden itibaren.

Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu, 45 gün, hastalığına binaen, 14 . 6 . 1962 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Ayrı ayrı okuyup oylarınıza sunacağım:

Rize Milletvekili Erol Yılmaz Akçal, 10 gün, mazeretine binaen, 20 . 6 . 1962 tarihinden itibaren.

Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul olunmuştur.

Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu, 45 gün, hastalığına binaen, 14 . 6 . 1962 tarihinden itibaren.

Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul olunmuştur.

2. — Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu'nun ödeneği hakkında Başkanlık Divanı tezkeresi (3/325)

BAŞKAN — Başkanlık Divanı tezkeresini okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı dolayısıyla, bir toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu'na, ödeneğinin verilebilmesi ihtizâ-ğün 197 nci maddesi gereğince Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan, keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

BAŞKAN — Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu arkadaşımız hastalığına binaen iki aydan fazla izin aldıkları için tahsisatının verilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanun teklif ve tasarılarının, sözlü sorulardan evvel görüşülmesi hakkında iki önerge var, okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Kanun teklif ve tasarılarının sözlü sorulardan önce müzakeresini arz ve teklif ederim.

Çorum
Muzaffer Dündar

Yüksek Başkanlığa

Kanun teklif ve tasarılarının sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Niğde
Ruhi Soyer

BAŞKAN — Önergelerin ikisi de aynı mahiyettedir. Kanun teklif ve tasarılarının sözlü sorulardan önce görüşülmesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın ve Erzurum Milletvekili Sadık Perinçek'in, Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine dilekçe ile başvuruları ve dilekçelerin incelenmesi ile karara bağlanmasının düzenlenmesine dair kanun

teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/253) (S. Sayısı : 213) (1)

BAŞKAN — Tasarının beşinci maddesinin müzakeresi sırasında ekseriyet bulunmadığı

(1) 213 S. Sayılı basmayazı 104 ncü Birleşim tutanağı sonundadır.

için görüşmeleri bu birleşime bırakmıştık. Şimdi kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Usul hakkında komisyon sözcüsü Sayın Coşkun Kırca söz istemişti. Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Artık lüzum kalmadı.

BAŞKAN — Sayın Tahtakılıç'ın istekleri vardı zannediyorum. Buyurun.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Komisyon Sözcüsü Coşkun Kırca arkadaşımız, «Pratik olalım, ve Arzuhal Encümeninin dilekçelerin Büyük Millet Meclisinde tetkiki sırasında tetkik edecek üyeler için sapirografla 24 nüshayı teksir etmesi kolaydır. Bunu matbaaya göndermek, tabettirmek milletvekillerine dağıtmak ve her hangi bir itiraza intizar «etmekten daha pratik bulduk. Geçmiş tatbikatta görülmüştür.» dediler. Sayın Coşkun Kırca, milletvekillerinin kendilerine tevzi edilen cetvelleri okumadıklarını realist bir görüşle izah ederek müesseseyi böyle kurmayı düşündüler.

Bütün milletvekili arkadaşlar cetvelleri okur veya okumaz, bu ayrı bir meseledir. Sayın Coşkun Kırca her meselede derinliğine çalışan, hakikaten teknik mesai gösteren bir arkadaşımızdır. Fakat yeni Anayasa çerçevesinde Büyük Millet Meclisinde dilekçelerin tetkiki mevzu bahis olurken buna ait tâli bir müessese kurduğumuzu nazarı itibara alarak cetvellerin okunup okunmaması gibi nazari bir mazeretle sistemin değiştirilmesinde fayda görmüyorum, bilâkis okunması, noksanlarının tesbiti; mesuliyetini herkes kendi viedanında hissetmesi meselesi ayrıdır. Fakat arkadaşımızın, maddenin tedvininde nazarı itibara aldığı ve pratik gerçek diye ifade ettiği noktai nazar ayrı bir şeydir.

Biz bir müessese kuruyoruz, bunu icâbet ettiği gibi kurarız, yine cetveller hazırlanır, Büyük Millet Meclisi üyelerine, şimdiye kadar nutadolduğu veçhile, dağıtılır. Herkes tetkik ve inceleme hakkını kullanır veya kullanmaz. O, ayrı bir meseledir. Onun için Sayın Coşkun Kırca arkadaşımızın bu mütalâasına maalesef iştirak edemiyorum. Müessese kuran bir Meclis, tüzük yapan, hattâ kanuni olarak Dilekçe Komisyonuna hayatiyet veren

Yüksek Meclisin bu encümeni bu noktada da müsamahalı olmalı ve dilekçeler hakkındaki muameleler cetveller halinde tanzim edilerek dağıtılmalıdır. Bu hususun nazarı itibara alınmasını rica ederim. Kendileri de bizi tenvir ederlerse memnun olurum.

BAŞKAN — Buyurun Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bu mevzuda ikinci defa söz aldığım için özür dilerim, ama, gündeme birden bire gelmiş olan, yani, gündemin maddeleri aşılmak suretiyle gelmiş olan bu metin üzerinde yeterli bir hazırlığım yoktu. Geçen müzakereden sonra imkân buldum ve bu metin üzerinde durdum.

Muhterem arkadaşlar, getirilen bu metin Anayasaya aykırı bir metindir. Çünkü, Anayasamız bâzı prensipler vaz'etmiştir. Bunlardan bir tanesi de 4 neü maddededir. Anayasanın 4 neü maddesinde «Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eli ile kullanır», 5 neü maddede de «Türkiye Büyük Millet Meclisinin hiçbir yetkiyi bir başkasına devredemeyeceği» sarih olarak yazılıdır.

Şimdi, bu 5 neü madde şunu yapmaktadır. Dilekçe, arzuhal kabulü hakkı, tetkik ve karar verme hakkı şu demin zikrettiğim maddelere göre Büyük Millet Meclisinin kendi öz hakkıdır. Komisyonlar ise; Anayasa Hukukunun kabul ettiği esaslara göre Büyük Millet Meclisine yardımcı yani hazırlayıcı organlardır. Orada hazırlıklar yapılır, Meclise getirilir ve Meclis devredilmez yetkisini kullanır.

Şimdi bu beşinci madde ile, bir Dilekçe Encümeni, bir Arzuhal Encümeni kuruluyor. Fakat bu encümenden evvel bir Başkanlık Divanı var. Başkanlık Divanı gelen dilekçeleri Sayın Sözcü Coşkun Kırca'nın fikrine göre süzüyor, temizliyor, arıtıyor, ilgili makamlara havale ediyor. Eğer bu havaleden sonra keyfiyet Büyük Millet Meclisine arz edilmiş olsa bir dereceye kadar durum kabili münakaşadır. Meclise gelmiyor mesele. Bir gündem yapıyor zahmet edip Meclis mazbatası. Dünyanın parası sarf edilen ve milletin işini daha iyi yapması için kurulmuş olan matbaa zahmet edip basıyor bunu. Bastıktan sonra yalnızca bu Dilekçe Komisyonunun üyeleri okuyorlar, 7 gün zarfında itiraz etmedikleri takdirde Büyük Millet Meclisi namına bu iş kesinleşiyor...

İşte arkadaşlar, bu nokta sarih olarak Anayasaya aykırıdır. Kaldı ki, bundan evvel meri bu-

lanan şu kanunun İftüzükteki durumu yani, en-cümen üyelerinin bir aylık müddet zarfında itiraz etmeme şeklinde kesinleşme keyfiyeti dahi Anayasa hukuku üzerinde mütehassıs olanlar tarafından, eski Anayasaya sarıh olarak aykırı bulunmaktadır. Binaenaleyh, bu maddedeki gerek, bu Başkanlık Divanı müessesesinin, gerekse, Dilekçe Komisyonunun bizzat reddettiği dilekçelerin çıkarılması keyfiyetini maddeden tayyetmek Aksi halde muhterem Meclisimiz Anayasaya aykırı ve aynı zamanda milletin isteklerine aykırı bir maddeyi kabul etmiş olur.

Hürmetlerimle.

BASKAN — Kırca Bey, Ferda Güley Bey konuşsun da ondan sonra mı konuşursunuz?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evet.

Güley Bey, buyurun.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarımız; bundan evvelki birleşimde de bu madde üzerindeki görüşlerimi arz etmiştim. Vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine müracaat hakları eski Anayasamızda da tanzim edilmiştir ve mevcut hakların en büyüklerinden olarak haysiyetli muamele görmüştür. Bu Anayasamızın 62'nci maddesi de vatandaşların her hangi bir mevzuda haksızlık kanısı karşısında Meclise müracaat etmelerini tanzim etmiştir. Vatandaşlar Türkiye Büyük Millet Meclisine müracaat edebilirler. Teklifi hazırlayan arkadaşlarımız ki, kendilerine pek çok teşekkür ederim, canü gönülden teşekkür ederim gerçekten büyük bir hizmet yapmışlardır. Yedi aydan beri işlemiyen, dolayısıyla Meclisin mânasının geniş ölçüde zedelenmesine âmil olan bir boşluğu doldurmuşlardır veya doldurma gayretindedir. Pek çok teşekkür ederim, ama, vatandaşların bu büyük hakkını tanzim ederken, halen içinde bulunduğumuz şartlar, yani 15 bine yakın dilekçenin birikmiş olması gibi bir realite, bu arkadaşlarımızı pek pratik bir yoldan hareket etmek gibi bir kolaylığın tesiri altında fazlaca bırakmış olsa gerektir. Esasen kuvvetler ayrılığından dolayı bugün vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine başvurmaları, hak olarak bundan evvelki meclis ile mukayese edilmiyecek kadar mânasında azalmıştır. Eskiden kuvvetler birliğinde Büyük Millet Meclisi ierayı da muhtevi idi. Şimdi bu

durumda değildir. Bundan dolayı vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine başvurmaları esasen kuvvetler ayrılığından dolayı geniş ölçüde zayıf uğramıştır. Bu yetmiyormuş gibi bir de komisyon çalışmalarını tanzim eden bir kanun yaparken fazla partiye gitmek arzusuyla 15 bin birikmiş dosyayı bir an evvel noticelendirmek arzusu ile daha da cömertliğe gitmenin katiben faydalı olmadığı kanaatindeyim. 5'inci maddede bu cömertlik, diğer 2'inci maddede olduğu gibi, çıkıyor. Daha evvel ikinci madde görüşüldüğü için ikinci maddeye dönmüyorum. İkinci maddede teklif sahipleri Türkiye Büyük Millet Meclisine yapacakları müracaatları Karma Komisyonun müdürü tarafından «alındı» «verildi» şekline sokmuşlardır. Halbuki Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan müracaatın muhatabı bu Meclise nisbeten bunun Başkanlık Divanıdır, hiç olmazsa Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliğidir. Teklif sahipleri bunları kolaylık olsun diye Karma Komisyonun müdürüne bağlamışlardır. Sadece bir zihniyete işaret etmiş olmak için bunu söylüyorum. Bence, bu seromoni, bu şekli gibi görünen usul, Meclisin mehabetini ve Meclise vatandaşların güvenini tanzim etme gibi bir mâna ile birleşik olduğu için, kolaylık yönüne gidip, «Karma Komisyon müdüründen alındı - verildi» gibi bir tarza kadar indirmenin, Meclise halkın güveni yönünden, zarar getireceği kanaatindeyim. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Sekreteri Başkanlık Divanına niyabeten bu «alındı - verildi» muamelelerini tanzim etmelidir. Bunu bırakıyorum.

Şimdi, beşinci maddede yine aynı sebeple teklif sahibi arkadaşlarımız diyorlar ki, «gelen muamelelerin yüzde 75 - 80 i Büyük Millet Meclisinin bakmıyacağı einstendir. Bunları komisyon, genel kurul olarak görüşmesin, eskiden olduğu gibi Meclis Genel Kurulunda görüşülsün ve işler iğlak edilmesin. Bu yola gitmekten kaçınılmasın ve bunun için kurulması lâzımgelen bir komisyon Başkanlık Divanı seçelim, evvelâ Başkanlık Divanına bu müracaatları inceletelim. Bunlar, yaptığımız tariflere uymayan müracaatları ayırsınlar ve 10 günlük kesinleşme müddeti geçirdikten sonra Meclise getirilmeden komisyon bünyesi içerisinde kesinlik muamelesine raptedilip, muamele sahiplerine geri çevirsınlar. Aneak Meclislerin bakma-

ya yetkili oldukları hususlara Karma Komisyon baksın, karara bağlasın ve bundan sonra bunlar Meclislerin, Türkiye Büyük Millet Meclis-âzalarının, bilgilerine sunulsun. Ben esasın da böyle bir pratik sistem temin etmenin mecburiyetine inanıyorum. Bir müddet Dilekçe Komisyonunda çalıştığım için gelen evrakın, verilen dilekçe ve yapılan müracaatların yüzde 75 nin bu mahiyette olduğunu biliyorum. Ama nasıl halledelim? Teklif altı kişilik bir Başkanlık Divanı kuruyor. Başkanlık Divanına itiraz etmiyorum. Başkanlık Divanına gelen dilekçeleri, evvelâ tetkik etmek ve bunların tariflere uymayanlarını tefrik etmek vazifesi veriliyor, buna da itiraz etmiyorum.

Aneak bir şey daha veriliyor : Başkanlık Divanı yetkisizlik kararına raptettiği dosyaları, dilekçeleri kendi genel kurulunda 10 gün içinde ilân ediyor. Bunlardan her hangi birisine itiraz edilmezse, aldığı karar kesinleşiyor ve evrak bu şekilde bir cevapla sahibine iade ediliyor. Katiben caiz olmaz kanaatindeyim arkadaşlar. Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmiş olan bir yazı, yapılmış olan bir müracaatın kesinlik kararına aneak Türkiye Büyük Millet Meclisince varılabilir, onun bir komisyonunda varılamaz, varılmaması iktiza eder.

Meclisin bilgisine arz edilmeden, âzalara dağıtılmadan gerek yeterlilik, gerekse yetersizlik kararı gerçekten Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı hüviyetini iktisabedemez. (Bravo sesleri) Bundan dolayıdır ki, bendeniz 5 ne maddenin, eski tüzüğün 53 neü maddesine mütenazar olan 1 - 2 ne bentlerine bir şey demiyorum, 3 neü bendine de bir şey demiyorum. Yalnız, ne ilâve etmişler : Uyuşmazlık Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi. Doğrudur. Bunların ilâve edilmesi lâzumdur ve edilmiştir de. Daha sonra bir bent daha ilâve etmişler : Kanun yapmayı gerektiren hususlar... Doğrudur. Tatabikatta bunun bir boşluk olduğunu görmüşüzdür. Hakikaten buraya «D» fıkrası iyi düşünülmüş olarak konulmuştur ve bu boşluğu doldurmuştur. Yalnız şu hususa, şu noktaya itiraz ediyorum. Maddenin son fıkrası yani romen rakamı ile III neü bendi (on gün içinde yazı ile itiraz etmemesi takdirinde) yani 25 kişilik karma

komisyon Genel Kurulu Başkanlık Divanının kararına 10 gün içinde itiraz etmezse Başkanlık Divanının kararı kesinleşir ve dilekçe sahiplerine bu karar yazı ile bildirilir. Arz ettiğim sebeple muhterem arkadaşlarım, bu kararın yani Başkanlık Divanının vermiş olduğu kararın kesinleşmesi lâzımgelir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine başvurmuş bir vatandaşın bu müracaatı aneak kendisinin başvurduğu Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı ile kesinleşebilir. Bundan dolayıdır ki, Sayın Başkanlık Divanına bir önerge verdim; maddenin bu son fıkrasındaki (kesinleşir ve) kelimelerini çıkartıp «Başkanlık Divanı, kararı dilekçe sahiplerine yazı ile bildirir» şekline soktum. Bu suretle, teklif sahibi arkadaşlarımızın derpiş etmek istedikleri pratik, sağlanmış oluyor. Yani, gelen dilekçeler 25 kişilik Karma Komisyona havale edilecek, Karma Komisyonun ikisi Senatodan, dördü Millet Meclisinden olan altı kişilik Başkanlık Divanı, bunu tetkik edecek. Bunlardan kanunun beşinci maddesindeki ölçülere uymayanları tefrik edecek ve kendi üyelerine kontrol için bildirecektir, 10 gün içinde itiraz olmazsa, bunların sahiplerinin taleplerine, şu sebeplerden dolayı, kanunun şu maddesinden dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisince muamele yapmaya inkân yoktur diye geri çevirecek. Ama ben buna Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Senatoda, Millet Meclisinde, milletvekili veya Senatör olarak itiraz etmek hakkına, yine eskiden olduğu gibi, bir ay içerisinde itiraz etme hakkına sahibim ve bu hakkı kullanabileceğim. Bu husustaki önergem takdim edilmiştir, bu kesinleşirse, 1 - 2 kelime çıkarıldığı takdirde 5 ne madde hem pratiği sağlayacak, hem de Türkiye Büyük Millet Meclisinin büyük vazifesi ve vatandaşların aziz hakkı zedelenmeden muhafaza edilmiş olabileceğine inanmaktayım. Bu sebeple önergemın kabul buyurulmasını istirham edeceğim. (Alkışlar)

BASKAN — Buyurun Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, hali müzakerede olan madde, bence önümüzde bulunan kanun tasarısının hemen hemen hayati hükümlerini ihtiva eden en önemli maddesidir. O itibarla bu madde üzerinde, bu maddenin getirdiği hükümleri Anayasanın ruhuna uygun olmıyan noktalar üzerinde ne kadar dikkatle durulursa yerindedir kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım, bundan evvelki birleşimde bâzı mârûzatta bulunmuştum ve bu maddenin, bendenize, bilhassa getirdiği sakat, hukuk anlayışımıza aykırı, Anayasamın başlangıcındaki ana prensiplere tamamen aykırı, ruhun mutlaka bu maddeden çıkarılması suretiyle, bu maddenin bizden geçmesi lâzımgelir kanaatindeyim. Ne çare ki, insanlar itiyatlarına çok esirdirler. Önümüzde, yeni yapılmış bir Anayasa var. Pek çok modern memleketin ideal, en iyi esaslarına göre tedvin edilmiş ve memleketimizin ihtiyaçları göz önüne alınmak suretiyle çok güzel bir eser meydana getirilmiş. Fakat, bu hükmü önümüze aldığımız halde, kesin olarak mahiyetini gözümlüze gördüğümüz halde, yine de mâzinin sakat teamüllerine kapılmaktan kendimizi alıkoyamıyoruz. Eski İktüzüğün 53 neü maddesindeki şu şu, şu mâni kayıtlar vatandaşlar tarafından Dilekçe Komisyonuna verilen dilekçelerin reddi sebepleri olarak zikredilmiştir diye alelamya şimdi biz kendimizi o mebni telâkkilere, o eski hükümlere bağlıymışız gibi, sanki bağlı kalmaya mecburmuşuz gibi bir fikir silsilesi içerisinde, önümüzde gayet berrak, kesin hükümler ihtiva eden yeni Anayasa hükümlerine bakmaksızın, saplanıp kalıyoruz. Hakikatte muhterem arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisine baş vurma hakkını veren Anayasa, hiçbir zaman bu maddenin içerisinde «aneak» kaydını ileri sürerek «şu şu hallerde bu müracaatlar kaale alınmaz» dememiştir.

Yani Meclisi Âlinin takdirine terk ederek «aneak Meclisin yapacağı İktüzükte takdir ettiği hususlar bundan harihtir.» dememiştir. Ben şimdi hukuk bilgini arkadaşlarımdan soruyorum. Lütfen beni tenvir etsinler; Anayasamın gayet sarıh olarak vatandaş tanıdığı Büyük Meclise müracaat hakkına ve bu hususta koyduğu hükmüne, bunun eski Anayasamın 53 neü maddesinin en mâsum mâni kaydına, barajına nasıl istinadederler? Bende hâkim olan kanaat o dur ki, insanlar eski ihtiyatlarının esiri olmaktan kurtulamıyorlar. Eski Anayasamızın 53 neü maddesinin hiçbir suretle bu hususta temel tutulmasını isteyenler, bu ruhla, o eski İktüzüğü yapan haleti ruhiyeyle aynı menfi hükümlerin burada da yer almasını istiyorlar. Biz eski İktüzüğü değil, yeni Anayasayı esas tutacağız. Bu Anayasa hükmü ise gayet açıktır. Ne diyor Anayasa? «Vatandaşlar, kendileriyle veya konu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında

ilgili konu mereilerine veya Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir» şimdi arkadaşlarım bu Anayasa hükmünde sadece dört unsur vardır. Bugünkü kanun teklifinde ise bu dört unsurun dışında bir de beşinci bir unsur vardır ki; eski İktüzüğün sakat 53 neü maddesinde buna ait kayıtlar, (D) fıkrası hariç, maalesef yine vardı. Şimdi bir de (D) fıkrası ekleniyor. Ve biz işte dört fıkrayı beşinci maddeyi Anayasaya rağmen burada müzakere ve münakaşa etmekteyiz.

Bu ne kadar sakat zihniyet. Muhterem arkadaşlarım bendenizin kanaatine göre yapılacak iş bu antidemokratik barajları tamamen kaldırmaktır. Bu beşinci maddede bid'attır. Evet hukuki bir bid'attır. Biz İkinci Cumhuriyet devrinde vatandaşların haklarını tamamen vereceğimiz yerde, bir (C) fıkrasıyla, hattâ son derecede saçma bir (D) fıkrasıyla, yani vatandaş; «ilerde bu dileğine uygun bir kanun çıkarsa sen o zaman müracaat edersin» diye antidemokratik hükümler icat etmeye kalkıyoruz. Mevudolmayan bir kanuna istinaden tüzük veya yeni bir kanun yapılır mı? Hangi hukuki anlayıştan bahsediyorlar? Geçen celse Muhterem Reşit Ülker arkadaşımızla takdim ettiğimiz önerenin kabulüyle, (C) fıkrasının, fakat (C) fıkrası kaza mereileriyle ileride de olsa ilgili konulara dokunduğu için kalsa bile, evlâbittarik (D) fıkrasının buradan çıkarılması suretiyle Meclisten kanunu geçirmenizi candan temenni ederim. Aksi takdirde bu kanunun tümüne de, bütün maddelerine de karşı duracağımı hürmetlerimle arz ederim. («Kâfi kâfi» sesleri)

BAŞKAN — Komisyon sözcüsü de konuşsun, ondan sonra kifayeti reye koyacağım. Buyurun, Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, kanun teklifinin bu maddesi üzerinde serd edilen itirazları teker teker, yeniden cevaplandırmadan önce, bu kürsüden yapılan konuşmaların serinkanlılıkla cereyanı için hepimize hâkim olması gereken bâzı hususlardan, bir iki kelime ile bahsetmeme izin vermenizi rica edeceğim. Çünkü bu komisyon, bu raporu imzalayan bütün üyeleriyle birlikte, maziden kalmış kötü itiyatların tesiri altında bulun-

makla ve bir hukuki bid'at işlemekle itham edilmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, fikirlerimiz taban-tabana zıt olabilir. Fakat bana öyle geliyor ki, hüsnüniyetle çalıştıklarına inandığımız arkadaşlarımız, hangi partiye mensubolursa olsun her hangi bir arkadaşımız, maziden kalmış eski itiyatların tesiri altında bulunmak gibi bir arka fikir izafe edilerek; yahut hukuki bid'at getirecek kadar, Anayasadan - hattâ onu yapmaya iştirak ettikleri zaman dahi - tecahül etme durumunda olmak tarzında ithamlara mâruz bırakılmamalıdır. Bu tarzda ithamlar, bu müzakerelerin objektif olarak, serinkanlılıkla ve nihayet hepimize hâkim olması lâzımgelen hukuk anlayışı içinde cereyan etmesine mâni olur.

ASIM EREN (Niğde) — Biz fikirleri çürüttük.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmalıyım.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Muhterem Asım Beyefendi, zatiâlinize şunu söyleyeyim; fikirleri çürütmek için karşınızdakine «hukuk âllâmesi», «hârîka çocuk» gibi lâkırdılar söylenmez. Bunlar fikirleri çürütmez. Fikirleri, fikirler çürütür; tezyif değil.

Şimdi de, fikirlerinizin nasıl çürütüldüğünü görünüz. Anayasanın 62 nei maddesinde, «dilekçeler şu şartlarla incelenir, incelenmez» diye her hangi bir kayıt mevcut değildir. Nasıl olur da bu kayıtlar konur, deniliyor.

Muhterem arkadaşlarım, eski Anayasamızın her hangi bir maddesinde buna benzer kayıtlar yok iken, İctüzüğe böylesine kayıtlar konulması da mazinin kötü itiyatlarından kalmış bir şey değildir. Benim bildiğime göre, İctüzükleri bu maddeler - Kanunlar Müdürü arkadaşımızla bu hususu tetkik ettiğimiz için müşahede ettik - ta Meşrutiyet Anayasasına göre toplanmış olan Meclisi Mebusanın İctüzüğünden kalmıştır. Muhterem arkadaşlarım, kimi, niçin bu sakat zihniyetle, antidemokratik zihniyetle suçlandırıyorlar? Anlamak kabil değil?.

ASIM EREN (Niğde) — 1955 te bunlar konu.

COŞKUN KIRCA (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Elimizdeki İctüzük, 1 Kasım 1956 tarihlidir. Ondan evvel de bu maddeler esaslı olarak tadil görmemiştir, şimdi, Anayasanın

bir maddesi mücerret mütalâa edilemez, Anayasa bir bütündür. Bizzat kendileri buyurlularki : «C maddesi saçma sapan bir maddedir.» Neden saçma sapan bir maddeymiş? Halli yukarda (a) fıkrasında zikredilen kaza mercilerinden birinin kararına bağlı bulunan hususlardan şikâyetle dairse.» demişiz. Bir dilekçe gelecek, konusu yargı organlarının yetkisi içinde olacak ve Meclis onun hakkında karar verecektir! Bu suretle bu memlekette teşriî organın karşısında, Sayın Asım Eren'e göre mahkemelerin istiklâli muhafaza edilecektir! Şaşılacak şey!

ASIM EREN (Niğde) — Ben (A) fıkrası hakkında bir şey söylemedim. Mugalâta yapıyorsunuz.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Mugalâta yapmıyorum. Ve yapmam. Çünkü söylediniz. Kuvvetler ayrılığı diye bir şey vardır. Kaza fonksiyonu nedir? Kaza fonksiyonu şudur : Mevcut kanun ve nizamlara göre vatandaşlar arasında hak ihtilâfı çıktığı zaman, bu hak ihtilâfının halledilmesi fonksiyonudur. Bu hak ihtilâfının halline ne teşriî organ, ne icrai organ müdahale edebilir. Kuvvetler ayrılığı prensibi Anayasanın 5, 6 ve 7 nei maddelerinde yer almıştır. Bu bin kere böyledir. İkinci; mahkemelerin istiklâli diye bir prensip ve, Anayasamızda, yine kendilerinin bahsettiği başlangıç kısmındaki insan haklarının korunması, için bilhassa muhafaza edilmiştir. Bunu biz icat etmedik. Başka İctüzüklerde de aynı şey vardır.

Şimdi kanun teklif ve tasarılarına konu olması gereken dilekçeler meselesine gelelim. Daha önce kabul buyurduğunuz ikinci madde şöyle diyor : «Anayasanın 62 nei maddesi uyarınca, vatandaşların, gerek şahıslarına, gerek kamuya aidolarak, kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hususlar ile bir hakkın hak sahibine tanınmaması veya ihmale uğraması hakkında gönderilen dilekçeler ve dilekçe mahiyetindeki telgraflar...» diyor.

Şu halde ne olacak; evvelâ, bir kanun olacak; vatandaşın bu kanundan doğan bir hakkı verilmeyecek veya ihmale uğrayacak yahut yerine getirilmeyecektir. Bu sebepten dolayı, muhterem arkadaşlarım, Dilekçe Ko-

misyonu çıkarılması gereken kanunlar hakkında müthalâa dermeyanına yetkili olamaz. Bu o kadar doğrudur ki, eski tatbikatımız da aynen böyle idi. Şimdi okuyacağım not, zannedirim ki, bu hususları daha iyi aydınlatecektir. Sayın Ferda Güley arkadaşımız da bu hususa çok haklı olarak temas ettiler; bir eksiklik tamamlanmıştır dediler. Haklıdır. Ama, bu eksiklik bir bakıma teamülle tamamlanmıştır. Nitekim bakınız muhterem arkadaşlarım, elimizdeki İktüzüğün 87 nci sayfasındaki 25 numaralı notun en son fıkrası şöyle diyor : «Komisyon, yürürlükte olan hükümlerin değiştirilmesi mahiyetinde kararlar veremez.» Aksi halde, komisyon Hükümete ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine tanınmış olan kanun teklif etme hakkına müdahalede bulunmuş olur.

Komisyon diyecek ki; vatandaş şöyle bir kanun çıkarılmasını istiyor, bu kanunu çıkaralım. Diyecek de ne olacak? Ya ona bir tasarı hazırlama yetkisi tanıyacağız. Bu da Meclise gelecek ve onun yetkili komisyonuna gidecek. O komisyon ise istediğini yapacak veya ihtisas komisyonlarını bertaraf ederek bu tasarıyı doğrudan Genel Kurula getireceğiz! Böyle şey olur mu? Bu formalitelere ne lüzum var.

Şimdi; Sayın Reşit Ülker, Başkanlık Divanını komisyonla ve komisyonun Meclislere niyabeten karar vermesi Anayasaya aykırıdır, buyurdular. Anayasaya aykırı olan hususat yalnız Divanın yetkisizlik hususunda vereceği kararlar değil, aynı zamanda Dilekçe Karma Komisyonunun eskiden cari olan usule göre, doğrudan doğruya dilekçenin esası hakkında vereceği kararlar dahi itiraz olmazsa Meclis Heyeti Umumiyesinden geçemeyeceği için, bu tanzim tarzı esas itibarıyla Anayasaya aykırı olduğu gibi, Yüksek Heyetinizin de salâhiyetlerini elinden almaktadır, derler.

Muhterem arkadaşlarım, filhakika dedikleri doğrudur. Dilekçeler hakkındaki salâhiyet Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir. Ama Türkiye Büyük Millet Meclisi öteden beri, bu hususta - başka memleketlerde de aynı şekildedir - kendi içlerinden seçtikleri bir komisyona, dilekçeler bahsinde, kendisine niyabeten karar verme hakkını, yetkisini tanıır. Bu Meclislerin hakkını niçin kaldırmış olsun? Meclise niyabe-

ten vazifelendirdiği komisyon karar alacak. Her milletvekili ve her senatörün, esasen bu karara itirazda bulunmak suretiyle, her meseleyi Meclis Heyeti Umumiyesine getirmek hakkı var. Bu hak olunca, komisyonla Heyeti Umumiye arasındaki niyabet münasebetinden dolayı, dilekçeler hakkında komisyona itiraz olmazsa kesin karar verme yetkisi tanınmasın? O zaman ne olacak? İtiraz edilen dilekçe hakkında rapor tanzim edilecek, Heyeti Umumiyeye getirilecektir. Buna her milletvekilinin, her senatörün hakkı vardır. Meclislerin hakkı işte bu itiraz yetkisinin varlığından ötürü ellerinden alınmamış oluyor.

Şimdi arkadaşlar, muhterem müterizlerimiz, devamlı surette, vatandaş haklarının Anayasaya uygun olarak korunmasından bahsederler. Tasavvur buyurumuz ki, bugüne kadar şu memleketin parlamentosunda, başka memleketlerin parlâmentolarında dilekçeler konusunda niyabet usulü uygulanmış. Acaba niçin niyabet usulü uygulanmıştır. Çünkü ortalama ayda bin tane dilekçenin bir karara bağlanması işi mazallah Yüksek Heyetinize verilmeye kalkışılrsa, bu Meclis ne bir tek kanun çıkarabilir ve ne de bin dilekçeyi karara bağlamaya muvaffak olabilir. Onun için bu niyabeten karar verme maddesi bir zarurettir.

Sayın Ferda Güley arkadaşımızla Muhterem Ahmet Tahtakılıç arkadaşımız aynı istikamette konuşular ve dediler ki; Başkanlık Divanına böyle bir yetkinin verilmesi haddizatında haki-katen vatandaşın işini kolaylaştırır. Tekrar edeyim; vatandaş geliyor Meclise müracaat ediyor. Bilgisizliği yüzünden, aslında mesele bir idari mercie veya Danıştaya müracaat etmesi lâzımgelirken Meclise geliyor. Komisyon toplanmıyor veya işler uzun sürüyor, hattâ dâva müddeti geçiyor, vatandaşın hakkı yamıyor. İşte vatandaşın hakkı yamasın, idari mercie çabuk başvursun, kaza merciiinden işini zamanında geçirsin diye bunu koyduk. Bu konuda prensip ihtilâfımız yoktur. Başkanlık Divanının verdiği bu karara Karma Komisyon üyelerinin itiraz hakkı vardır. Bu takdirde dilekçe, Karma Komisyona gelir. Şimdi, Ferda Güley ve Ahmet Tahtakılıç arkadaşlarımız derler ki, bu itiraz hakkını yalnız komisyon üyelerine tanıyalım, bütün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine de tanıyalım. Başkanlık Divanının yetkisizlik

hususunda verdiği bir karara Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden her hangi biri itiraz ederse, o takdirde Karma Komisyon bu işi biz-zat tezekkür etmek durumunda kalsın. Yanlış anlamadı isem söyledikleri böyledir. Şimdi Fer-da Güley arkadaşımızın maksadı bu idi, zan-nediyorum.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Esası bu. Ayı-rica izah edeceğim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞ-KUN KIRCA (Devamla) — Bu mak-sadı yerine getirmek için, «Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve dilekçe sahibine yazı ile bildirilir» yerine, Başkanlık Divanı kararı di-lekçe sahiplerine yazı ile bildirilir, aynı zaman-da, gereği yerine getirilmek üzere, ilgili bakan-lığa ve eğer dilekçe bir milletvekili veya sena-tör tarafından verilmişse ilgili milletvekiline ve-ya senatöre de yazı ile bildirilir» demişiz, Ferda Bey «kesinleşir» kelimesini kaldırıyor. Derhal söyleyeyim ki, komisyon olarak bu fikre iştirak ediyoruz. Ancak, bu maksadı gerçekleştirmek için Ferda Güley arkadaşımızın yaptığı teklif de kifayet etmiyecektir, kanaatindeyiz. Sebabi şu : «Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve di-lekçe sahip veya sahiplerine yazıyla bildirilir» denince, şimdi, kesinleşir kelimesini kaldırmak-la hiçbir netice hâsıl olmuyor. Çünkü, Başkanlık Divanı kararı yine dilekçe veya dilekçe sahip-lerine bildiriliyor. Sadece kesinleşmiş mi kesin-leşmemiş mi diye, muğlak bir durum hâsıl olu-yor.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Eskiden bildiri-lirdi.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞ-KUN KIRCA (Devamla) — Şimdi, öyle zannediyorum ki, bunun en iyi hal çaresi şu : Biz 3 neü bentte ne diyoruz? «... bir cet-vele geçirerek her hafta başında Karma Ko-misyon üyelerine dağıtır.» Biz bunu şöyle de-ğiştiriyoruz. «Cetvele geçirerek her hafta ba-sında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerise dağıtır.» Sonra devam ediyoruz: «Türkiye Bü-yük Millet Meclisi üyelerinden birisinin, bu cet-velde gösterilen Başkanlık Divanı kararına cet-velin dağıtım tarihinden itibaren 10 gün içinde yazıyla itiraz etmemesi takdirinde, Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve dilekçe sahip veya sahiplerine yazı ile bildirilir.» («Tamam» ses-

leri) Sanırsam bununla maksat hâsıl olmuş ola-eaktır.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Ben 7 nei mad-dede bunu yapmıştım; siz bu maddede yapmış oluyorsunuz. Bu maddeyi geri alın öyle ise.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önermeleri var, okuyoruz.

Sayın Başkanlığa

Müzakere edilen konu aydınlanmıştır. Kifa-yetin kabulünü istirham ederiz.

İzmir

Trabzon

Arif Ertunga

Şakir Ağanoglu

Yüksek Başkanlığa

Vaziyet tavazzuh etmiştir. Müzakerenin ki-fayetiyle maddenin oylamaya konmasını arz ve talebederiz.

Kars

Tokat

Kemal Kaya

Mehmet Kazova

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini oya sunu-yorun. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Madde üzerinde verilmiş değişikliğe önerge-leri var, okuyoruz.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

(S. 213) tasarısının 5 nei maddesindeki (c) ve (d) fıkraları hükümleri, dilekçe veren va-tandaşların hak ve isteklerini olmayacak istika-mete ve menfi bir sonuca götüren haksız bir teşriî fonksiyona yol açacaklarından, tasarıdan çıkarılmalarını, şifahi mâruzatımızdaki tafsilâ-ta da dayanarak arz ve teklif ederiz.

İstanbul

Niğde

Reşit Ülker

Asım Eren

ASIM EREN (Niğde) — (c) fıkrasının kal-masını, (d) fıkrasının kaldırılmasını istiyoruz.

BAŞKAN — Arkadaşımızın verdikleri öner-gede «D» fıkrasının kalması hususundaki teklif-lerini oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Ka-bul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önerge :

Sayın Başkanlığa

(S. 213) tasarısının 5 nei maddesinde Başkan-lık Divanına verilen (dilekçe inceleme) görevinin teknil Karma Komisyona teşnili ve metnin buna göre tadilini arz ve teklif ederiz.

Niğde

İstanbul

Asım Eren

Reşit Ülker

Tadil şekli 5 nei maddenin 2 nei satırından Başkanlık Divanı, kelimeleri silinecektir.

Gerekçe : 10 günlük itiraz müddetini kaldırmak için komisyonun Genel Kuruluna bir inceleme görevini vermek faydalıdır.

BAŞKAN — Arkadaşlarımızın madde üzerindeki değiştirge önergelerinin nazara alınmasını oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Yüksek Başkanlığa

5 nei maddenin; 3 neü bendin sonndan bir evvelki satırında mevcut (kesinleşir ve) kelimeleri kaldırılarak oylanmasını arz ve teklif eylerim.

Ordu

Ferda Güley

FERDA GÜLEY (Ordu) — Komisyon sözcüsü ve teklif sahibi arkadaşımız bir başka uygun tarzda maddenin değiştirilmesi yolunda konuşmuştur. Bu bakımdan önergemi geri alıyorum. Tabii maddenin komisyona verilerek ifade edilen değişikliğin yapılması kayıt ve şartiyle.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Yaptık, efendim.

BAŞKAN — Efendim, Ferda Bey takrirlerini geri alıyorlar. Komisyonun yaptığı tadil teklifini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

5 nei maddenin 3 neü bendindeki (Karma Komisyon üyelerine dağıtır) ibaresi «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtır» tarzında ve «Karma Komisyon üyelerinden birinin» ibaresi de «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden birinin» tarzında değiştirilmiştir.

Arz olunur.

Anayasa Komisyonu
Sözcüsü
İstanbul
Coşkun Kırca

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim affedersiniz. «Kesinleşir» sözü hâşiv olmaz mı? Yani dağıtmaktan kasıt, bilgilerimize sunulmak suretiyle itirazın temin edilmesidir.

BAŞKAN — Efendim, artık olduğu gibi tadil teklifini oya sunalım, kabul edilir veya edilmez.

Komisyonun madde üzerindeki değiştirge teklifini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bu kabul edilen değiştirge ile birlikte maddeyi okuyarak oylarınıza sunacağım.

Dilekçelerin Başkanlık Divanıncı incelenmesi

MADDE 5. — Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanı, Karma Komisyona gelen dilekçeleri, icabında ilgili bakanlığın da görüşünü almak veya bir temsilcisini çağırarak suretiyle inceliyerek :

I - Dilekçe,

a) Adli, idari veya askerî kaza mercilerinden birinin veya uyuşmazlık mahkemesinin veya Anayasa Mahkemesinin kararına konu olan; veya

b) Yukardaki (a) fıkrasında bahis konusu kaza mercilerinden birinde incelenmekte olan; veya

c) Halli, yukardaki (a) fıkrasında zikre edilen kaza mercilerinden birinin kararına bağlı bulunan hususlardan şikâyeteye dairse, veya

d) Kanun teklif veya tasarısına konu olmayı gerektiriyorsa, dilekçenin görüşülemediğini;

II - Dilekçe, son kararı almaya yetkili - Yüksek Hâkimler Kurulu dâhil olmak üzere - bir idari merci tarafından henüz kesin bir karara bağlanmamış bir hususa aitse, dilekçe sahibi veya sahiplerine, Karma Komisyonca yapılabilecek bir işlem olmadığı ve yetkili idari merciye başvurusu lüzumunun bildirilmesi gerektiğini karara bağlar.

III - Karma Komisyon Başkanlık Divanı, bu maddede bahis konusu kararlarını, dilekçenin sahip ve sahiplerini, iş ve unvanlarıyla ikametgâhlarını, tarihini, kayıt tarihi ve sayısını ve konusunu gösteren bir cetvele geçirerek her hafta başında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden birinin, bu cetvelde gösterilen Başkanlık Divanı kararına cetvelin dağıtım tarihinden itibaren on gün içinde yazıyla itiraz etmemesi takdirinde, Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve dilekçe sahip veya sahiplerine yazıyla bildirilir.

BAŞKAN — Maddeyi komisyonun değiştirgesi ile beraber oya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

MADDE 6. — Karma Komisyon Başkanlık Divanının 5 nei maddenin I ve II nei bentleri dışında gördüğü dilekçeler ile aynı maddenin zikri geçen bentleri gereğince karara bağladığı

dilekçelerden süresi içinde itiraza uğrıyanlar, Karma Komisyon Genel Kuruluna sevk edilir.

Karma Komisyon genel kurulu, kendisine sevk edilen dilekçeleri, ilk önce, karar konusu olup olmayacakları noktasından 5 ne maddenin I ve II ne bentleri gereğince inceleyerek bu hususu karara bağlar.

Karma Komisyon genel kurulu, karar konusu olabileceğini kararlaştırdığı dilekçeleri, lüzum gördüğü takdirde, ilgili Bakanlıktan gereken bilgiyi aldıktan sonra, esas bakımından inceleyerek karara bağlar. Bu kararın birer sureti ilgili Bakanlığa veya Bakanlıklara, birer sureti de dilekçe sahip veya sahiplerine ve dilekçe bir Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi eliyle verilmişse, o üyeye gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddevi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Karma Komisyon Başkanlık Divanı, her hafta, Karma Komisyon genel kuruluna alınan kararları, 5 ne maddenin III ne bendinde bahis konusu cetveldeki bilgilerin yer aldığı bir cetvel halinde bütün Cumhuriyet Senatosu üyeleriyle milletvekillerine ve Bakanlara dağıtır. Bu cetvelde, Karma Komisyon genel kurulunun kararının ve gerekirse, gerekçesinin tam metni yayınlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurunuz Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, 5 ne maddenin üçüncü bendinde Komisyonun yapmış olduğu tâdil kabul edildiğine göre, bu maddedeki kayıt hasiv teşkil eder. Binaenaleyh, ona göre Komisyona iade edilecek, komisyonda tâdil edilmiş olan beşinci madde hükmüne uydurulması icabeder kanaatindeyim efendim.

BAŞKAN — Komisyon...

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım sayın Asım Eren arkadaşımızın izahatı vârit değildir. Çünkü, bu maddede bahsedilen cetvel ile, beşinci maddede bahsedilen cetvel farklıdır. Daha doğrusu her iki husus aynı dökümanda yer alabilir. Ancak yedinci maddede cetvelin muhtevası ile beşinci maddede bahsedilen cetvelin muhtevası farklıdır. Şu sebepten dolayı farklıdır: Beşinci maddedeki cetveller-

de Başkanlık Divanının yetkisizlik kararları yer alacak, yedinci maddedeki cetvellerde ise Karma Komisyonun itirazen yetkisizlik hakkında aldığı kararlar ve meselenin esası hakkındaki kararlar yer alacak. Bu bakımdan maddenin aynen kabulü lâzımgelir kanaatindeyim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı?.. Yok. Maddevi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bakanlıkların temsili

MADDE 8. — Dilekçe Karma Komisyonu genel kurulunda, görüşülen dilekçe ile ilgili Bakanlık veya Bakanlıklar temsileileri hazır bulunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddevi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Her Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi, 6 ne maddede bahis konusu cetvelin dağıtılması gününden itibaren 30 gün içinde Dilekçe Karma Komisyonu genel kurulunun kararına, gerekçe göstererek yazıyla itiraz edebilir. Bu itirazlar, Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlığına verilir. Bu süre içinde itirazda bulunulmamışsa, dilekçe hakkındaki karar kesinleşir.

Karma Komisyon genel kurulu, o dilekçe için, itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenliyerek Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun bu konuda alacağı karar, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir.

Cumhuriyet Senatosu, bu konudaki kararlarını açık oyla alır. Cumhuriyet Senatosuna üye tamsayısının salt çoğunluğuyla alınan kararların Millet Meclisince değiştirilmesi veya reddi, Millet Meclisi üye tamsayısının veya Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğu ile mümkündür; bu takdirde, açık oya başvurulur; Millet Meclisinde üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamazsa, Cumhuriyet Senatosunun kararı kesinleşir.

Cumhuriyet Senatosunun kararı Millet Meclisince benimsendiği veya Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısının salt çoğunluğuyla alınmamış kararların Millet Meclisince değiştirilmesi

veya kabul edilmemesi hallerinde, Millet Meclisinin kararı kesindir.

Bahis konusu dilekçe ile rapor Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarının gündemine, ilgili Meclisin Başkanlığına verilmesi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde alınır. Dilekçe Karma Komisyonu raporunu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi genel kurullarında kendisi savunur; raporun savunulmasında uygulanan kaideler ilgili Meclisin İçtüzüğü'nün kanunların görüşülmesi için koyduğu kaidelerdir. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi genel kurullarında bu konuda karar verilmeden önce, ilgili Bakan veya Bakanlar veyahut gönderecekleri yüksek memurlar dinlenir. Bahis konusu raporlar, itiraz sahibi Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesinin üyelik sıfatı her hangi bir sebeple kalkmış veya Millet Meclisi dönemi sona ermiş olsa bile Yasama Meclislerinde görüşülür.

Bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararlar, 6 ncı maddenin 3 ncü fıkrası uyarınca ilgililere ve ilgili Bakanlık veya Bakanlıklara bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?..

Buyurunuz sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin birinci paragrafının ilk cümlesi «her T. B. M. M. üyesi» diye başlıyor. «T. B. M. M. nin her üyesi» demek, her halde maksada daha uygun düşer. Bu hususa komisyonun dikkatini çekmek istiyorum.

Asıl temas etmek istediğim husus şudur : Üçüncü fıkra «Karma Komisyon Genel Kurulu, o dilekçe için, itiraz tarihinden itibaren 30 gün içinde bir rapor düzenliyerek Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar» diye bir hüküm vardır.

Teklif sahibi arkadaşlarımız, bundan evvelki tüzüklerden farklı olarak 30 gün gibi bir mehil getirmişler ve çok isabet etmişlerdir. Kendilerine, yine tathikatta bulunmuş bir arkadaşınız olarak, gördüğüm bir boşluğu doldurdıkları için teşekkür ederim. Ancak, bendeniz o kanaatteyim ki, bu fıkradan sonra şöyle bir fıkra kanunun metnine girmiş olmalıydı. «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar.» Mütaakıp fıkra «Cumhuriyet Senatosu Başkanı Karma Komisyondan gelen itiraz yazısıyla,

komisyon raporunu derhal bastırıp, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıttırır.» Yani bu hâdisede itiraz mekanizması işleyince bundan her iki Meclisin üyelerinin vaktinde haberdar olması lâzımdır. Mademki tüzükten hariç kanun yapıyoruz, buradan kaldırılmalıdır. Başkanlık her ne kadar İçtüzüğe göre kendilerine komisyondan gelen mazbataları her halde bastırıp dağıtırlarsa da, bu hal mer'i İçtüzüğü'nün icabatından da olsa, böyle bir kanun tedvin edilirken, mer'i İçtüzüklerden hangisine, göre yapılacaktır? Bunun bu kanun hükümleri içine almakta ben isabet görmekteyim. İleride tüzükler yapılırken de bu madde bir hâşiv olmaz.

Yine bir kere daha arz ediyorum; Senato Başkanlığına sunulan ve teklif edilen bir fıkra, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına, Karma Komisyondan gelen bir yazı ile komisyon raporları, bastırılıp dağıtılmış idi. Komisyon bunu kabul etti. Bastırılıp dağıtıldığı için; üyeler dilekçelerin muhtevasını, onun hakkında komisyon veya Komisyon Başkanlık Divanının aldığı kararı bildikleri için, bunu uzun boylu zikretmiyorum. Ama neden itiraz edilmiş, bunun bilinmesi lâzımdır. İtiraza, komisyon hangi mantıkla, hangi yoldan, ne cevap vermiştir? Her iki Meclis üyelerinin de bunu hemen bilmeleri lâzımdır. Bunun bilinmesi suretiyle bu itirazın, Umumi Heyetin malı olarak görüşülmesi sırasında milletvekili ve senatörlerin, vaktinde görüşlerini ifade edebilmeleri zaruridir. Yani «İçtüzük gereğince bu nasıl olsa yapılmakta, nasıl olsa yapılır» dememelidir. Buraya konulacak bir fıkra ile bu mesele tanzim edilmelidir, kanaatindeyim. Bu sebepten dolayı Sayın Başkanlığa bu yolda bir önerge takdim edeceğim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, hakikaten Sayın Ferda Güley'in ilk mülâhazalarında hakları vardır. Ağır bir ifade, «her Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi» ibaresi «Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi» olarak düzeltilmesi hakkındaki mülâhazalarına iştirak ederiz.

İkinci hususa gelince :

Esasta hakları var. Hiç şüphesiz bir rapor düzenlendiği zaman bu raporu tahrik etmiş olan

tezkere ile birlikte bu raporun hemen bastırılıp dağıtılması lâzımdır. Yanlız, yine kendileri de buyurdular; bu husus mevcut içtüzüklerde de vardır. Bir noktada hakları var : Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunulunca, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı elbette ki, kendi içtüzüğüne bağlı kalarak raporu bastıracak. Kime dağıtacak Cumhuriyet Senatosu üyelerine dağıtacak. Sayın Ferda Güley arkadaşımız diyorlar ki, itiraz vukuunda, Karma Komisyon ne karar vermiş bunu bütün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine duyurmak mecburiyetindeyiz. Hepsine dağıtalım. O zaman hem Cumhuriyet Senatosu üyelerine, hem de Millet Meclisi üyelerine duyurulmuş olur.

Muhterem arkadaşlarım, T. B. M. Meclisin de teessüs etmiş bir teamül vardır. Dikkat buyrulursa, esasen Cumhuriyet Senatosu üyelerine dağıtılan «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı» başlığını taşıyan kağıtlar, milletvekillerine de dağıtılmaktadır. Bu, bir teamül olarak kalmıştır. Henüz bir mecburiyet ifade etmiyor. Yalnız, bu teklifi hazırlayan gayriresmî komisyonda bu hususu düşündük. Bu teamülü bir kaide haline getirmek için, huzurunuzda sevk edilecek kanun tekliflerinden birinde, esasen böyle bir hüküm yer almış bulunmaktadır. Yalnız dilekçe konusu için değil; her iki Meclise dağıtılacak bütün kâğıtlar için, öbür Meclis üyelerine de dağıtılmak esası getirilmektedir. Daha umumî bir teklif huzurunuzda geleceği için, Sayın Güley'den, istirak halinde bulunduğumuz bu noktada ısrar etmemelerini rica edeceğim. İsrar edilirse hakikaten bir haşiv olacaktır. Daha umumî bir hükümle mevcut teamüllü yazılı hukuk kaidesi haline getireceğiz. Onun için sırf dilekçeye aitmiş gibi görünmemesini teminen bu hususta bendeniz ısrar etmemelerini rica edeceğim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Müsaade eder-seniz bir soru soracağım.

BAŞKAN — Buyurun.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Bunların böyle zapta geçmesi maksadı temin etmiştir. Yalnız ilk defa konuşurken unuttum, önergemde bahis mevzuu ettiğim bir hususu söyleyeceğim.

Maddenin 6 nci fıkrasında 15 günde gündeme alınması mehilini koymuşsunuz. Bana öyle geliyor ki, gecikmenin, bir an evvel alın-sın diye bu fıkrayı getirmişsiniz. Hakikatte tam aksi netice verir.

İçtüzük gereğince zaten mazbatalar Riyaset tarafından kendilerine gelince derhal zabıt ceridelerine ve gündeme alırlar. Bu zaten olur. Talik edildikleri de olur. Bu 15 günden fazlaya çıkarılmamalıdır. Gündeme alınacak bir meselenin en geç 15 gün içinde görüşülmesi icabeder. Bunu böyle ifade etmek istedim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Ferda Güley arkadaşımızın ifade ettiği husus tamamen varıttır. Bu itibarla «onbeş gün içinde gündeme alınır ve görüşülür.» diye metni tashih ediyoruz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Mer'i tüzük gereğince..

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Bahis konusu dilekçe ile rapor Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisleri genel kurullarının gündemine alınır ve ilgili Meclisin Başkanlığına verilmesi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde görüşülür.» Madde 1 metnimiz budur.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Şimdi oldu efendim

BAŞKAN — Teklifiniz böyle mi idi efendim?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Böyle idi efendim. Artık takririme lüzum kalmadı, geri alıyorum. Çünkü komisyon sözcüsü, benim istediğim mânada, fakat başka bir şekilde maddeyi tanzim etmiş bulunuyorlar..

BAŞKAN — Sayın Güley arkadaşımızın tekliflerine uygun şekilde değiştirilmiş olan maddeyi, bu değiştirilmiş şekliyle okutacağım; fakat daha evvel bir önerge vardır, onu okutmam gerekiyor.

Millet Meclisi Başkanlığına

9 ncu maddenin ilk pragrafının ilk cümlesinin (Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi) şeklinde tadilini, arz ve teklif ederim.

Tekirdağ
Turhan Kut

BAŞKAN — Efendim, bunu komisyon kabul ettiği için oya koymayalım. Komisyon, önerge sahibinin arzu ettiği şekilde kabul etmiş bulunuyor.

Dokuzuncu maddeyi komisyonea değiştirilmiş şekliyle tekrar okutuyorum.

(Dokuzuncu madde komisyonea değiştirilmiş şekliyle okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi, değiştirilmiş olan bu şekliyle, oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sürelerin işlememesi hali

MADDE 10. — Yasama meclislerinin tatili veya aravermesi sırasında, 5 ve 9 neu maddelerde bahis konusu süreler işlemez, ancak, tatil veya ara verme sırasında Dilekçe Karma Komisyonu çalışmaktaysa, 5 nei maddedeki süre işlemeye devam eder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kaza mercilerinde incelenen ve bu Meclislerde

karar konusu olan dilekçeler

MADDE 11. — Dilekçe Karma Komisyonuna gelmesinden sonra hakkında inceleme ve görüşmelerin devam ettiği bir dilekçenin konusu, bu devre sırasında adli, idari veya askerî kaza mercilerine, Uyuşmazlık Mahkemesine veya Anayasa Mahkemesine aksetmişse, bu dilekçe hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 6 nei maddenin 3 neü fıkrası uyarınca ilgililere ve ilgili bakanlık veya bakanlıklara bildirilir.

Konuları, adli, idari veya askerî mahkemelere, Uyuşmazlık Mahkemesine veya Anayasa Mahkemesine karara bağlanan dilekçeler hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 1 nei fıkra da gösterilen şekilde ilgililere bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu

MADDE 12. — Bakanlar, 9 neu madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası gereğince kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren altmış gün içinde Karma Komisyon

Başkanlığına yazıyla bildirirler, 7 nei maddede bahis konusu cetvelde ayrı bir kısımda yayınlanmakla beraber, Karma Komisyon Genel Kurulu bunlardan lüzumlu gördüklerinin yasama meclislerinde görüşülmesini istiyebilir. Bu takdirde, Karma Komisyon, kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar. Karma Komisyonun bu istekte bulunması takdirinde, 9 neu maddenin 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 nei fıkraları hükümleri uygulanır.

İlgili bakanlık 1 nei fıkra uyarınca yapılması gereken bildiri yapılmadığı takdirde de, aynı fıkra hükümleri uygulanır.

Dilekçe hakkındaki kesinleşmiş bir karara idarece uyulmadığı takdirde, Bakanlar Kurulu veya ilgili bakan hakkında Anayasa ve Meclisler İçtüzükleri gereğince gereken denetleme yollarına başvurulması hususunda Cumhuriyet Senatosu üyelerinin ve milletvekillerinin sahiboldukları hak ve yetkiler saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bir tashih vardır, onu arz edeceğim, efendim.

Maddenin 3 neü satırında bulunan «gereğince» kelimesinin «uyarınca» olması daha doğru olacak. Çünkü, aynı cümlede iki tane «gereğince» kelimesi bulunmuş oluyor. Tashihini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin 3 neü satırında bulunan «gereğince» kelimesi «uyarınca» olarak tashih edilmiştir. Maddeyi bu tashih şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel af dilekçeleri

MADDE 13. — Kesinleşmiş cezaların hafifletilmesi, azaltılması veya kaldırılması hakkındaki dilekçeler, ancak hükümlülerin kendileri, dördüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlıkları veya kanuni temsilcileri olan vekilleri tarafından verilebilir.

Bir özel af dilekçesinin, Karma Komisyonca dikkate alınacak değerde görülmesi takdirinde, Karma Komisyon bir özel af kanunu tasarısı hazırlayarak Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Bu tasarı, Anayasanın 92 nei maddesi gereğince muamele görür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millet Meclisi Başkanının yetkileri

MADDE 14. — Millet Meclisi Başkanı ve Başkanlık Divanı, Millet Meclisi İçtüzüğü gereğince komisyonlarla ilgili olarak haiz olduğu yetkileri, Dilekçe Karma Komisyonu için de haizdir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlga edilen komisyonlar ve geçici İçtüzük maddeleri

MADDE 15. — Anayasanın 3 nci geçici maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinde uygulanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1 Kasım 1956 tarihli Dahili Nizamnamesi gereğince her iki Mecliste kurulmuş olan Dilekçe komisyonları kaldırılmıştır.

Zikri geçen İçtüzüğün 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bu maddede de ufak bir tashihi var. Bu maddenin 5 nci satırındaki «gereğince» kelimesinin «uyarınca» olarak değiştirilmesini teklif ediyoruz. Aynı kelime iki defa geçmiştir.

BAŞKAN — Komisyon, maddenin 5 nci satırındaki «gereğince» kelimesinin «uyarınca» olarak değiştiriyor. Bu tashihle maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlk Karma Komisyonun seçimi

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde 1 nci maddede derpiş edilen Karma Komisyonun seçimi her iki Yasama Meclisinde tamamlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesi

MADDE 16. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Buyurun Sayın Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım; bu yürürlük maddesi her kanunda olduğu gibi buraya da konulmuştur. Bendeniz, Komisyon Sözcüsü kürsüde bulunmuş olsaydı, oturduğum yerden sual soracaktım. Fakat böyle olmadığı için mecburen kürsüye çıktım.

Malûmuâliniz, Anayasanın 85 nci maddesi, Meclislerin kendi yapacakları içtüzüklerle çalışacaklarını derpiş etmektedir. Biz, içinde bulunduğumuz Meclis çalışmaları yönünden, yani çift Meclisin çalışması yönünden, tek Meclise göre yapılmış bir İçtüzükle çalışma mecburiyetinden ve kanun çıkarırken ve Dilekçe Encümeninin ve dolayısıyla Meclislerin çalışması için, Anayasanın 85 nci maddesine rağmen bu çalışmalarımızı kanunla tanzim etmekteyiz. Ben, bâzı arkadaşlarım gibi, Anayasada aykırılık görmemekteyim. Ancak, tüzükle yapmamız lâzım gelen bir şeyi, bu mecburiyetler tahtında kanunla yaparken dahi, yapmak suretiyle, bu kanunun hayatiyetini ileride mutlaka çıkaracağımız İçtüzüğün vücut buluşuna kadar kayıtlı malıyız. Bundan dolayı yürürlük maddesinde «Bu kanun neşredildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer» demekle yetinmeyip, ne kadar yaşayacağı da tasrih edilmelidir. Eğer bundan kanun yapma tekniği bakımından bir sakınca yoksa, isabet olacağı kanaatindeyiz. Kanunlar herkese, bütün vatandaşlara hitabeder. Halbuki, bu kanun sadece Büyük Millet Meclisinin kendisine ait hüviyettedir. Ne vakte kadar yaşayabilir? Meclislerin tüzükleri yapılır, bu hususlar Meclislerin tüzüklerinde, yine bu kanunun getirdiği ölçülerin ışığı altında tanzim ve tesbit edilmeye kadar devam edebilir. Bu hususun yürürlük maddesinde zikredilmesi Anayasanın 85 nci maddesinin âmir hükmüne Meclis olarak riayetkâr olmanın anlayışı içinde bulunduğumuzun bir kere daha teyidi olmak bakımından kıymet ifade eder kanaatindeyim.

Bu hususa teklif sahibi arkadaşlarımızla, Anayasa Komisyonu Sözcüsü arkadaşımız iştirak ederlerse, ben isabetli olacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, nazari olarak Ferda Güley arkadaşımı-

zın sözlerinde, kanun tekniğine aykırı bir şey yoktur. Bir kanunun meriyet tarihini başka bir hukuki vesikanın meriyet tarihine bağlamak mümkündür. Ama zaruret varsa mümkündür. Kendisinden ayrıldığımız nokta, mümkün olup olmadığı meselesinde değil, bunda zaruret olmadığı meselesindedir. Sebebi şu : Kendileri gayet güzel izah ettiler. Bu niçin İktüzükte yer almıyor da, kanunda yer alıyor? Bunu belirttiler.

Bu vesile ile istitraden bir misal vermek istiyorum. Meselâ başka memleketlerde ve âileke konusunda bir misal : Fransa'da Anayasa çıktıktan sonra, ısdar edilen kanun mahiyetindeki emirnamelerden. 17 Kasım 1958 günlü emirnamenin 4 nci maddesinde, Meclislere, dilekçe ile başvurmayaya ait hükümler vardır.

Bunu arz ettikten sonra, şunu da belirtmek isterim; bu kanunu koyduk ve iki Meclisi bu suretle bağladık. Ama bekliyelim, her iki Meclis de aynı hükümleri İktüzüklerine derece sinler. Zaten iki Meclis de bununla bağlıdır. Bunu beklemeye lüzum yoktur. Bilfarz İktüzüklerde böyle bir hüküm olmasaydı, her hangi bir komisyon seçimi için İktüzükler umumi hükümlerden mahrum olsaydı, o zaman dedikleri doğru olurdu. Bu takdirde madem ki bir komisyon seçecegiz, bunun için İktüzük yapılmasına zaruret olacaktır. Bu takdirde, Sayın Ferda Güley'in dediği gibi tedvine ihtiyac olurdu. Ama Karma Komisyon ne şekilde seçilecektir hususu burada, kanunda gösterilmiştir. Seçim usulüne dair sair teferruat ise İktüzükte vardır. Bu kaidelere göre seçim yapılacaktır. Bu İktüzüğün yapılmasını beklemek işleri çok geciktirir. 15 000 den fazla dilekçe gelmiştir. İktüzüklerin yapılmasına kadar beklemek mümkün değil. Mer'i mevzuat zaten kanunların Resmî Gazetede yayınlanmasını iktiza ettiriyor. Onun için bu klâsik fikri kabul edelim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, yürürlüğe girmesine bir itirazım yok. Bir kanunun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girmesi zaruri ve elzamdır. Ne kadar yürürlükte kalacağı hususuna itiraz ettim ve dedim ki, «yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer ve meclislerin İktüzükleri yapılınca kadar merivette kalır» divelim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Buna sureti katiyede muhalifim. Sebebi : Niçin çıkarıyoruz bu ka-

nunu? Bu husustaki mevzuat yasama meclislerinin bir tanesinin İktüzüğünde yer alırsa onu bağlar, başkasını bağlamaz diye çıkartıyoruz.

Bu kanuna istinaden meclislerin İktüzüğü hazırladığında bu kanunu kaldıralım. Niçin? Nedir hasıl olacak netice? İktüzükler, her iki meclis de birbiriyle hiçbir irtibatı olmaksızın değiştirilebilecektir. Bu kanun muvakkat bir zaman için hüküm ifade edecektir. Her iki meclis daha sonra tamamen serbest kalacaklar ve kanun gereğince İktüzüklerine aldıkları bu hükümleri değiştirebilecekler. Meselâ; iki Meclis karşılıklı oranına göre, tesbit edilmiş olmasına rağmen, Senato, benim üyelerim eksiktir; ben üyelerini şu kadara çıkarıyorum, diyecek. Meclis de buna karşılık bir hareket yapacak veya ne yapacağını bilemeyecek. Yani, görüliyor ki, bir kanunla bu hususun tesbitine zaruret vardır. Bu itibarla, bu maddenin olduğu gibi oylanmasında zaruret görüyoruz.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Bu kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince yürütülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul olunmuştur.

Tasarının tümü aleyhinde söz Sayın Reşit Ülker'in.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlar, 1215 tarihinden yani asırlardan beri insanların, demokratik ülkelerdeki insanların hakları arasında olan ve İnsan Hakları Beyannamesinde de, Türk Anayasasında da yer almış bulunan bir hakkın Türkiye Büyük Millet Meclisinde nasıl tatbik edileceğine dair bir kanunun müzakeresini yapıyoruz.

Üzülerek ifade etmek isterim ki, bu kanun tasarısının hukuk bakımından tamamen aleyhindeyim. Evvelâ hukuk tekniği bakımından bugüne kadar bütün parlâmentolarda görülen şekil, parlâmentoların, gerek Millet Meclisi gerek senatolarının ayrı ayrı dilekçe encümenlerinin bulunması yolundadır. Bundan gayrı bizim Anayasamızın 85 nci maddesi sarîh olarak parlâmentonun iç çalışmalarının İktüzükle düzenleneceğini derpiş etmektedir. Burada ufak bir mütalâa ile 62 nci maddede, Türkiye Büyük Millet Meclisinden